

Орнаменти наших писанок

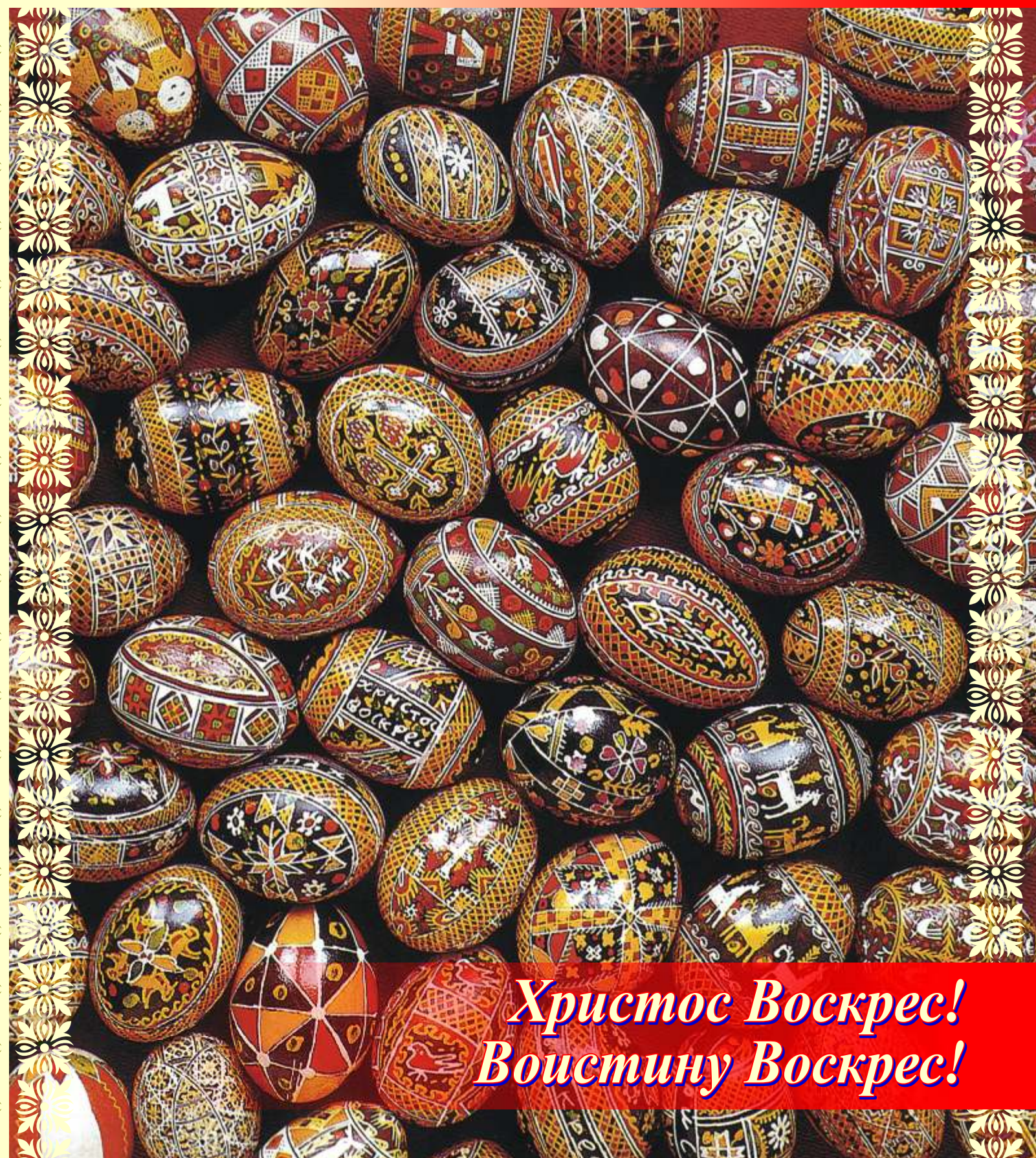

Ілюстрації узяті із книги О.Г. Соломченко "Писанки"

РУСИНСЬКИЙ RUSZIN VILÁG SVIT

річник VII, число 67., апріль 2009
VII. évfolyam 67. szám, április 2009

*Христос Воскрес!
Воистину Воскрес!*

Воистину Воскрес!

Пуд час Великодня и послі сього Світлого сята мы много раз произносиме слова: „Воистину Воскрес!” Який глубокий смысл мають сисі слова! Кулько мають синонимув: справді, серйозно, таки воскрес и др. Можеме и так казати: „Воскрес Господь”! Сесе провозглашаеме из радостью на Великдень.

Нашов задачов є учути и восприняти сисю радостну вість. Не треба нич иншого робити, лем порозуміти, прийняти її у своє серце и лишити, обы проявилася у душі. Як дар Божий, як Вічне життя у Христі.

„Воскресеніє Христа не мож восприняти як суху истину, сесе событіє треба так розуміти, обы мож спокійно чекати вічного життя послі смерті (Атаназ Орос), завто мы убіжденно восклицаеме: „Воистину Воскрес!”

Истина воскресенія живе у мыслі каждого чоловіка. Часто сися истина исчезает из мыслей, як у тумані. Так было и у житю апостолув. У Евангелії от Св. Иоанна (Jn 20, 1-а) говориться про Великодне рано, його важні событія.

Страта надежды тісно звязуєся из беспомощностью.

У тот час майже каждый не находив собі міста, утівав сам вуд себе: Марія Магдалина, Петро, Иоанн. У сьому проявилося їх душевное состояние: треба чим скорше узнати настоящу истину. Бо вуд сього зависить будущность христианства. Кидь вість про воскресеніє – правда, то тогды каждое слово Исуca є правдов. Треба было знати точно про сесе. Завто они так спішили знати дійствительность, и они увиділи того, на што не надіялися – пустый гроб. И апостолы пуйшли у народ, провозглашавучи: „Воскрес из мертвых!”. Лем тот може воскреснути, у котрому є життя. Без життя воскресеніє не має силы. Кидь, наприклад, узяти деревину, порубати и закопати у землю, то она через даякий час изгниє. Айбо кидь изрізати галузку из дерева и закопати її у землю, то через даякий час она дасть ростки. То-єсть єдно изгниє, другое дасть рост. Лем живое може воскреснути послі того, як перенесе смерть. Завто мы можеме выразити свою радость, бо Христос истер власть смерті, своим Воскресенієм дав світло чоловіку. Завто мы восклицаеме: „Христос Бог наш – Слава Тобі”. (Pantekosztáriion, 76.0)

Міклош Попп
парох. Вац

Про Великодні приготування Вечер у XIII районі Будапешта

4 априля у Домі Меншин XIII р-на Будапешта русины столиці уєдно из членами дітського клуба „Русинята” готовилися ид майфаному сяту – Великодню.

Туй зобралися представителі меншин III-го, VI-го, VIII-го, IX-го р-нув и їх гості. Уже традиційно склалося так, ош Меншиновое Самоуправленіє XIII-го района пуд руководством председателя Иштвана Гомоки и його замістительки Ечеді-Поп Ренаты є організаторами сього міроприятия. Оно є цінным и тым, ош діти за сесі прошедші roky познакомилися из традиціями, котрі наші предки издавна додержовали. Як усе, газды чекали гостей из богатов програмов: у єдному залі був накрытый смачный стол из пасхальными явствами. Было туй вшытко, што традиційно має быти на паску: шовдарь,

варені яйця, наповняное мяcо, сыр, масло, домашня колбаса, буряки из хріньом, червеное вино. У центрі стола красовалися прекрасно оформлені паски, котрі випекла Йолана Стринська. Гості любовалися узорами из тіста, котрі прикрашали паски. У другому залі было занятіє дітчого клуба. Туй діти мальовали писанки, ладили пасхальні украшения из медового тіста. Мож было позавидіти діточуй фантазії, котру они проявили, малюючи писанки. Майфайні писанки войдут у колекцію Выставочного Зала Музеального Собранія.

Гостей привітствовав председатель Русинського Меншинового Самоуправленія XIII-го района Иштван Гомоки, котрый подяковав за совмісну роботу меншиновым самоуправленіям. Затым перед гостями выступило

тріо исполнителюв на духовых інструментах у составі, Адама Ечеді-Поп, Анте Шкендеровіца, Аро-на Горвата.

Пусля выступлєня депутат РМС XIII-го райо-на Віктор Дулішкович провюв невелику игру на пасхальну тему из дітьми. Из отвітүв было видко, што діти добре знавуть Великодні сокташі, бо у їх сімьях сохранияуться русинські традиції.

Про вто, як сятковали Великдень русины, особливо на Подкарпатю, у селах розказала гостям др. Маріанна Лявинец, председатель СРМС. Она розказала про предвеликодный пуст, котрого

додержовалася булшусть вірникув, про сячєня паски, про поливанки. Про сисі традиції написав у новинці „Неділя” (16, 30 апріля 1944 рока) Федор Потушняк. Части його очерка про Великдень: Паска, Великодні огні, Поливальный понеділок усі прослухали из великим интересом. Накониць усі зачали коштовати стравы, приладжені русинськы-ми газдынями. Гости довго бесідовали у теплуй, дружественуй обстановці.

Ольга Сільцер-Ликович

Жерела: Русинський дайджест 1939-1944. I.

Наука. Ниредьгаза, 2008

*Вседержавное
Русинское Менишиновое Самоуправление
мает честь
прикликати Вас и Вашу милу родину на
НАЦИОНАЛЬНОЕ СЯТО РУСИНУВ
котрое отбудется 23 мая 2009 рока у Ваці*

Програма:

10.00-11.00 - Выступлєніє на открытуй площади

70-членного Молодежного Духового Оркестра Вацовської Музыкальної Школы им. Б. Бартока.

(Пл. 15 Марта)

11.00-12.30 - Греко-католичеська Божественна Літургія по церковно-словянськи,

котру церебрүє *Его Преосвященство Епископ Фюлєн Кочиш* у сопровождєнію хора им. Св. Атаназя.

(Церква Фегийрек, пл. 15 Марта)

12.45-13.15 - Открытіє Русинського Національного Сята. (Свободна сцена, пл. 15 Марта).

Сяточное открытіє: *Др. Каталін Сілі* - Председатель Общого Собранія Мадярської Республіки;

Привітственное слово: *Др. Янош Бот* - мер Ваца, депутат Общого Собранія Мадярської Республіки;

Національное Сято Русинув открыє: *Андрій Манайло* - председатель Вседержавного Русинського Менишинового Самоуправлєня.

13.15-14.45 - Культурна програма.

Выступлєніє фольклорного ансамбля „*Русины*” (Будапешт);

Выступлєніє музыкального фольклорного *Ансамбля Дома Культуры Русского Керестура* (Сербія).

15.00-17.30 - Сяточный прийом у дворі Мерії.

Частьов прийома буде коштованя шютеменів русинських газдынь Мадярицины, а также швейцарсько- русинських сырув фондю.

Музыкальное сопровождєніє *струнного квартета им. Антонія Годинки.*

У дворі Мерії буде представлена *выставка картин* из Межинародного Русинського Художественного Собранія ВРМС.

*Сято проходить пуд патронатом Др. Каталін Сілі
– Председателя Общого Собранія Мадярської Республіки.*

Награждение художника Ивана Манайло Світове Общество Мадярув наградило художника срібернов медалью Світового Общества Мадярув

19 априля сього рока у Мадярському Домі у Будапешті сталося знаменательное событие: Світове Общество Мадярув наградило художника Ивана Манайло за його велику творческу діяльність и заслуги по укріпленію мадярсько-русинських отношений срібернов медалью Світового Общества Мадярув, котра была выпущена до VII Світового Конгреса. У Мадярському Домі, у залі Чонтварі избралось общество на прекрасное культурное и историческое содержательное событие – награждение Ивана Манайло.

Такое высокое признание вуд Світового Общества Мадяр подарилось первый раз у исторії культурной жизни русинув. Из заслугами художника усіх присутствующих познакомив др. Ендре Медвідь. Вун розказав про исторію отцюзныны И. Манайло, рудное Подкарпатя, и на сьому фоні детально про путь династії родини художника, котрый был и успішным, и даколи не совсім простым, тяжким. Розказав и про вто, ош отец Ивана Манайло, Федор Манайло (1910-1978) уедно из своими колегами-художниками Бейлом Ерделі и Йосифом Бокшаем основали Подкарпатську школу образотворчого искусства. Наступивша у 1945 році ера так называемого советского „освобождения“, социалистическа идеология, ждановський соцреализм был несовместимый из творческов свободов художников. У тот час Федор Манайло испрятав свої ліпші картины на поді.

У 1959 році його сын Иван „освободив из пліна“ картины отца, котрі затым были представлены на выставці „Старе и нове За-

карпаття”. 9 фебруара 1981 рока из помощью членув родини открывся Меморіальный музей Федора Манайло.

Иван Манайло родился 16 януара 1942 рока у родинному теплі, у студени зимних днів. Його дитство и юность прошли между художественными картинами, концертами, бесідами на разні темы. Революція 1956 рока мала великое влияние на формования його духовного світа. Музыка и искусство, равновісіе традиционности и модернізма осуществилось у 20 рочному возрасті, уже у началі його творческого пути.

Иван Манайло закончил Киевський Художественный Институт. У Києві жив еден час из родинув.

Из дипломом художника-педагога, вун 30 рокув возглавлял Ужгородське Училище прикладного искусства, основаное його отцом. Сільські хижки, деревляні церкви, предметы русинського быта появляются и у його картинах. Ендре Медвідь подчеркнул и вто, ош Иван Манайло не лем высокоталантливый художник, а и прекрасный преподаватель и организатор. У 1986 році вун организовал Общество Подкарпатських Професіональных Художников, котрое возглавлял 10 рокув.

Из 1997 рока. послі операції на серці, Иван Манайло живе у Мадярщині. Из 2002 рока принимает активное участие у роботі русинської общины Мадярщины. Його сын, Андрій Манайло, талантливый художник, є председателем ВРМС. У заключенії Ендре Медвідь подчеркнул великое значение признания и честования художника.

Иван Манайло, Миклоши Патрубани, Ендре Медвідь

Награду, котра є признанієм ушыткого русинського искусства, Ивану Манайло вручив Мікловш Патрубані, председатель Світового Общества Мадяр. Мікловш Патрубані подчеркнув важность и примірность єдности тысячолітного сущестования русинув из мадярами. Діяльність Ивана Манайло заслужує честования не лем за художественное творчество, а и за общественну роботу. М. Патрубані указав на вто, ош Світовоє Общество Мадяр не случайно выбрало сию награду. Сріберна медаль до VII Світового Конгреса символізує єдиненіє націй. Організованное у 1929 році СОМ є єдинственнов організаційов, котра рахує єдинов и нерозрывнов мадярську націю и національности.

И Манайло заслужив сию высокую награду за укріпленіє исторического єдинства и за роботу по высокой культуре.

Иван Манайло у заключительный благодарственной річі уповів, ош дуже бы хотів, обы мирное, булше ги тысячелітное, сосуществованіє мадяр и русинув и далше продолжалось у Карпатському басейні. На днишний день культурное житя переживає тяжкі часы, бо признаніє цінностей и искусства замінили гроші. Надежду и постоянну борьбу не треба утрачати. Содержаня художественных альбомов родины Манайло свідельствує про сесе, уповів Иван Манайло, преподнесши альбом Мікловшу Патрубані у знак благодарности.

У заключеніє Иван Манайло высказав мысль, што ци заслужив вун сию высокую награду, символізующу єдиненіє нації и національностей: „Не знаву, ци заслуживим? Муй нянько – айно!”

Наш корр.

Опыт и проблемы національного самоопреділенія русинув

20 марта у Будапешті состоялась межнародна конференція „Опыт и проблемы національного самоопреділенія русинув”. Инициаторами и головными организаторами Конференції были: „Русинськое землячество „Карпатская Русь” (Москва), Институт стран СНГ (Москва), ВРМС и СРМС (Будапешт). Сам вопрос національной самоидентиты, особенно, што ся тыче русинув, события послідных 10-13 рокув, а майскорше и сочасні события, поставили сию тематику докус у другу димензію, як географічну, культурну, лінгвістичну, так и політичну. Майже зато, як вопрос доста унікальний, вопрос національной самоидентиты русинув вызыває интерес из точки позора сохранения

своі идентиты и у майвеликих народув у доста скоро измівившихся геополітических реалиях.

Гостём Конференції был Андрей Броді, сын первого премьер-министра Подкарпатської Руси -

Андрія Бровді. Вун аутентично представив такі унікальні факты исторії тых часув, за котрі нико из присутствующих и не чув.

Офіціально конференцію открыв председа ВРМС Андрей Манайло:

„Честовані русины, Честовані участники и гости нынішньої конференції!”

Радий им привітствовать ушытких вас туй, у Будапешті, на межнародной конференції „Опыт и проблемы національного самоопреділенія русинув”.

Андрій Манайло, Маріанна Лявинец, Андрей Броді

Діла нас, русинув Мадярщини, велика честь бути соорганізаторами и газдами сього, я вірю, важного события у жизни русинув Карпатського регіона и русинув цілого світа. Сися конференція призвана изробити ищи єден крок на пути укріплення нашого хрупкого русинського идентитета, и тема їи, як видиме из состава участников, вызвала интерес у ведущих русинув и спеціалістув из Росії, України (Подкарпатя), Чехії, Словакіи, Сербії и у нас, русинув Мадярщини.

Дякуву вам ушыткым за участіє у роботі конференції, дякуву російській стороні за значительну фінансову поддержку міроприятія, дякуву также др. Степану Лявинцю за иніціативу и активное участіє у організації днышнього события.

Желаву вам плодотворної роботи на благо нашого русинського народа!

Желаву, обы 2009 рук став роком ренессанса русинства!

Най вас Бог подержить!"

Про ситуацію и сочасный живот русинув у Росії у свойому докладі розказав председа Русинського землячесва „Карпатская Русь” Йозеф Гливка. У послідні роки у Росії появилася дуже явный интерес у розробці національных проектув. У сьому процесі мавуть дуже важні аспекти и національні меншини, у тому числі и русини. Завто діла ушыткых было интересно чути гадки на йсю тему главного редактора новинки „Известия” Владимира Мамонтова. У послідный час на боках сьои престижной новинки появилася цикл статей, посвященных культурі, истории и теперішній ситуації русинув Подкарпатської Руси. Первый заміститель Председателя Комітета Стран СНГ Государственной Думы Російської Федерації - Константин Затулін дуже интересно освітив тонкі процеси національных проектув Росії, провюв аналіз и паралелі межи тыми общими особенностями, котрі мож прослідити у процесах сохранения національної идентити и русинув, и росіян, котрі живуть поза гатарами Росії.

Председатель Столичного Русинського Меншинового Самоуправління др. Маріанна Лявинец представила актуальну ситуацію и достижения

русинув Мадярщини за послідні роки.

„Высокочестовани делегаты и гости конференции!”

Привітствую вас от имени русинув Будапешта. Тема днышньої конференції є дуже актуальнов и ціннов діла русинув, живущих у разных державах світа. Мы дуже раді, ош русини изобразилися якраз туй, у Будапешті, де по историческим обстоятельствам училися

наші предки. У Будапешті выходили многочисленні видання на русинському языку. Сесе происходило ищи и завто, ош до території Мадярщини булше 1000 рокув относилось Подкарпатя, котрое усе было, є и буде колысков русинства. Думаєся, ош проблема определіня національного самосознанія русинув усе существовала, лем у зависимости вуд часу была то булше, то менше острішов.

У 1900 році був выданный 5-й том уникальної діла сього часа енциклопедії Австро-Мадярщини, у котрій первый раз была выділена глава про подкарпатських русинув, написана акадєміком Антонієм Годинков. Там дана повна характеристика коміта-тув Сіверо-Восточної части Мадярського Королевства, де проживали русини (Абауй-Торна, Спиш, Шариш, Земплин, Унг, Берег, Угоча, Мараморош). Тепер сисі території входять у состав 5-х держав. Русини, проживаючі на теперішній території Мадярщини, представляють собов єдну часть живущих у жупах Боршод-Абауй-Земплиня, Гойду-Бігора, а

друга часть живе, у основном, у Будапешті и других варошах. Сесе тоті русини, котрі переселилися из Подкарпатя у разні роки по разным причинам. Межи ними є разница, бо подкарпатські русини свободно владівуть русинським языком, котрым говорять на Подкарпатю, а русини Боршод-Абауй-Земплиня говорять частично на срымско-бачванському діалекті, вадь на языку, близкому ид хоснованым у Восточной Словакіи. Сесе жителі сел Комловшка и Мучонь. Завто возникла даяка языкова проблема межи русинами Мадярщини, што не мож уповісти про традиции, звычай, греко-католическу віру.

Утверждєніє національного идентитета не

Константин Затулін

може бути без языка нації, и завто рішення вопроса кодифікації русинського языка у Мадярщині є первостепенным, бо лем через язык мож пропагандувати культуру, традиції, звичаи. Не мож проводити культурно-просвітительську роботу без новинок, радіо, телевізії. Русинський язык у Мадярщині раховався кодифікованим, бо на Подкарпаті (котрое входило у состав Мадярщины, кромі 20-ти рокув часув Чехословакіи) были русинські школы, урядованя велося на русинському языку. Айбо послі II Світової войны, коли основна територія Подкарпатя была присоединена ид Україні, наступили рокы 50-рочної тишины. Русины на сюй території стали за нуч украинцями и утратили материнський язык. Накулько сильнов была украинизация, мож судити по тому, што многі поеты и писателі, активісты русинського двиганя на Подкарпаті и до тепер не можуть писати на материнському языку. Айбо у силу новых исторических событий, тишині прийшов конець, зачався бурный, так называемый период „русинського ренессанса”. Появилися новинкы, часописы, книжки, співанкы, учебники на русинському языку. Сись ренессанс стався и у Мадярщині. Мадярщина стала первов державов, котра дала етнічным меншинам право на самоуправленіє и культурну автономію. Тепер такі условия є и у Сербії. Русинська община Мадярщины из 1998 рока має Вседержавное Русинское Меншиновое Самоуправленіє, Столичное РМС и регіональні РМС, усього по державі 51, котрі фінансово подпорує держава. Майже ушыткі сисі самоуправленія проводят активну роботу, пропагандувачи богату русинську культуру. ВРМС має Русинську бібліотеку и Выставочный зал музеального собрания, СРМС у прошлomu році зареєстровало Культурный центр информации и документації, при котрому робить група по кодифікації русинського языка. ВРМС выдає новинку „Русинський Світ”, уедно из другими самоуправленіями, „Русинський альманах” уже 9-ый за 2008 рук, має WEB-страницю. Регулярно выходят радіопередачі Русинського Радіо (раз на тыждень), як и телевізійна передача „Рондо”.

Владимира Мамонтов

граматиков. Хочеме сочасно завершити кодифікацію русинського языка у Мадярщині, што є критерієм розвитку національного сознания. Рішивши проблему кодифікації, мы зробиме великоє діло діла наших дітей, бо як извiсно, без языка нація умре. У Мадярщині роблять цивільні організації: Общество Русинської Інтелігенції ім. Антонія Годинки, Общество Русинської Культуры,

Общество Единство и др. Русины Мадярщины поддерживают тісні связи из русинами Словакіи, Сербії, Польщі, Хорватії, Чехії и, у перву очередь, из подкарпатськими русинами. У нас много общих програм, котрі служат якраз утверждению національного идентитета, служат тому, обы каждый русин усе свободно муг бы провозглашати магічні слова А. Духновича:

*„Я русин был, есьм и буду,
Я родился русином,
Честный свой род не забуду,
Останусь його сыном”.*

Дале прозвучали обзорні доклады, котрі отобразили положеня

русинув у шилияких державах, де живут русины.

Михаил Алмашій - член Світової Рады Русинув: „Сочасне положеня русинського вопроса на Україні”

О. Игорь Якимчук (председа отділа Вонкашных Церковных связей Московского патриархата) зачитав привітствіє вуд Московского патриархата и сообщеніє на тему: „Религиозное и национальное возрождение русинов и русская православная церковь”.

Олена Папуга, депутат Скупщины (Сербія) у свому привітствіи ознайомила зобравшихся из методиков реалізації політики у одношенію русинув, яка нині характерна у Сербії. Поділилася из опытом парламентської роботи.

О. Михаил Холошный у своему докладі „Александр Духнович и бачвано-сримські русины” представив донині майстаріше друкованое виданя А. Духновича „Молитвослов”, публікованое у Сомборі.

Дюра Папуга, председа Рускей Матки и член Світової Ради Русинув у своєю бесіді освітив положеня русинув/руснаков у Сербії из акцентом на вопрос національного самоопреділення Руснакув Сербії од 1918 рока до днись.

Пусля куртого кофе-брейка Конференція продолжалася дуже интересными докладами. Проф. Иван Поп, Чехія не годен був приїхати на Конференцію лично, завто его доклад зачитав его брат Димитрій Поп „Проблемы національного самоопреділення русинув”. Неожиданно Конференцію посетив и о. Степан Сюч (Хуст), котрый оповістив про майновіші тенденції русинського двиганя на Подкарпаті.

Др. Степан Лявинец, заміститель председы ВРМС у своєму докладі „Правовое положеня русинув у Мадярщині” освітив аспекты и особенности вольбовой системы, роль цивільных організацій, факты переписи населенія и активности меншин у вольбах.

Марина Досталь, сотрудник Института славяноведения Ройсійської Академіи Наук (РАН, Росія), зробила доклад „Сочасне русинське двиганя у Подкарпатю, позор у будучность”.

Александр Гегальчий, старатель русской преміи (Чехія) ознакомив ушыткых из положеням русинської общины у Чехії у бесіді „Русинство у Чехії”. Вун припаровав и дуже интересный доклад про Лавреатув Руской преміи, айбо позад того, ош мали сьме дуже мало часу, вун прозвучав дуже накурто. (сись доклад будеме публіковати на боках нашої новинки).

Ярослав Сисак, основоположник русинського театра им. А. Духновича (Словакія) дуже автентично розказав про етапы становлення театра у исторических аспектах, у бесіді „Русины Словакіи” освітив сочасне положеня.

Академік и директор Института Статистики Василий Симчера, (Росія) зробив доклад „Сім крокув на пути возрождения русинського народа”.

Дале прозвучали доклады нучного характера:

- Михаил Юрасов, кандидат исторических наук, Институт Російської исторії РАН, Росія: „Російсько-мадярські историчні связі”

- Мирон Сисак (Словакія) „Русинська література и їи связі из русскою”.

- Кирилл Фролов, сопредседа „Общества цимборів Карпатської Руси имени Ф.Ф. Аристова”: „Русинсько-руські духовні, культурні общественні связі IX-XX ст.”

- Мирон Варваринец (Україна) „Етимологія понятія русин”.

- Михаил Дронов, секретарь клуба цимборів Карпатської Руси при русинському Землячестві „Карпатська Русь” (Москва) – „Проблемы и перспективы русской русинистики”

- Др. Михайло Фейса, проф. Університета г. Нови Сад (Сербія) – доклад на тему „Вяза на межи статусом руського/русинського языка и національного самоопреділення руснаков/русинов Войводини”. Крім сього вун освітив форми и методы украинизації русинув в у Сербії, отраження на статус русинства.

Олег Неменский, Йозеф Гливка

- Олег Неменский, институт славяноведения РАН – „Русинська модель идентичности на фоні других восточно-славянських національных проектов”.

Мож отмітити, ош майже майліпше положеня Росії ид вопросу національного самоопреділення русинув озвучив Константин Затулін, котрый уповів: „Русины – четвертый восточно-славянський народ, уєдно из руськими, украинцями, и білорусами. И майвеликов нашов словянськов чєстью суть выштыкі тоті наші намаганя, котрі направлені на вто, обы сись народ не був подверженный ни давлению, ни деградации”. Серйозность сказаного подтвердила и высокочестована делегация из Росії. Діла нас было интересно и то, ош русинув, котрі живуть у Росії, авадь находятся там на работах довгий час оцінюють пиля 70.000. Думають, ош сися цифра ищи май велика.

Константин Затулін выразив тверду надію на вто, ош Росія скоро надасть таку саму культуральну автономію русинам, яку она дає украинцям, котрі живуть на території Росії.

По обіді состоялось обсуждение и принятие конклюдзий. Участники Конференції зробили анализ положеня національной політики (што ся тыче русинув) у Европі и констатовали, ош суть общі особенности европейської національной політики и законодавчої базы, як у державах Европейського Союза, так и иных, де живут русины:

- Русины признані вадь як корінна (автохтонна) національность, вадь як національна меншина.

- Русины внесені у список національностей.
- Додержувуть „Европейську харту языкув національных меншин”

- Русинам надана культурна автономія.

Обсудили и констатовали и отличія европейської національної меншинової політики:

- політичні – каждая держава має разні форми законодавчої бази у реалізації самосознання и прав русинув. Представлені у парламенті (депутаты парламента) Сербія и Румунія.

- Русинські меншинові самоуправленія (самоуправы) суть у Мадярщині.

- Разняться у структурі, фінансовых и політичных возможностях русинські цивільні організації, айбо они суть у ушыткых державах, де живут русины (як и членув Европейського Союзу, так и иных).

Из сих положень логічно вийшло, ош які хібы має офіціална меншинова політика України, што ся тыче русинського вопроса. Завто участники Конференції призвали ид координації акцій, направлених на зашиту національных прав русинського народа. Такой обратилися ид присутствующим депутатам Парламенту Росіи, Сербіи из просьбов провести парламентські слуханія, посвячені проблемам національного самоопреділення русинув у організа-

о. Степан Сюч, Мирон Варваринец, Михаил Алмаши, Дмитрий Поп

ціях ООН, Совіті Европы, Европському Парламенті, Межнароднуй Ассамблеі Православія и др.

Участники конференції приняли рішення обратитися ид парламенту України, обы вун на рівні закона утвердив приняту у Европі меншинову політику у отношенію русинув, согласно из межнародным стандартом из таков **резолюційов**:

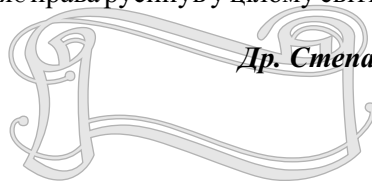
1. Признати русинув, вадь як корінну, вадь як національну меншину.

2. Включити русинув у перелік національностей.

3. Додержати „Европейську харту языкув національных меншин”

4. Предоставити русинам культурну автономію из правовыми гарантіями.

Участники конференції обратилися ид Світовому Конгресу Русинув из просьбов признати пункты резолюції и обратитися ид Парламенту України у цілях реалізації пунктув своі резолюції, так як СКР є офіціальным органом, котрый представляє права русинув у цілому світі.

Др. Степан Лявинец

Честовані читателі!

Просиме Вас подпоровати **Вседержавноє Общество Русинської Интелігенції имени Антонія Годинки 1% податка личного дохода.**

Вашу фінансову подпору просиме перевести на рахунок:

Swift kód: TAKBUNB 54700082-18003699 Adószám: 18179475-1-42.

Председа Проф. Др. Антоній Лявинец

Честовані читателі!

Просиме Вас подпоровати **Общество За Культуру Карпатського Регіона 1% податка личного дохода.**

Вашу фінансову подпору просиме перевести на рахунок:

OTP Bank Rt.: 10103898-58498500-01000004

Adószám: 18715194-1-13

Председа Андрій Манайло.

Од медзинародного по домашнє и медзинароднє

На недзелю, 12. априла 2009. року, на 19 годзин, у Дому култури Коцур, Културно-просвітне дружтво ДОК - Коцур представело свойо медзинародни активносци на *Науково-практичней конференції з тему „Опыт и проблеми национального самоопредельованя Русинох”*, хтора отримана у Будапешту (Мадярска) 19. и 20. марца, и на *Медзинародним науковим симпозиуму „Славянски языки и култури у сучасним швецє”*, хтори отримани у Москви (Русия) од 24. по 26. марец.

У Будапешту у сали за конференції Готела Кемпински зоз Сербії були преставителє Рускей матки и Културно-просвітного дружства ДОК - Коцур: Дюра Папуга и Михайло Бодянец, односно о. Михайл Холошняй и проф. др Михайло Фейса. З оглядом же Михайло Бодянец бул векшу часц Конференції одсутни (оправдано, пре стретнуце зоз сином), сущносц його и свойого реферата пренесол председатель РМ Дюра Папуга. Вон бешедовал о Руснацох / Русиных у Сербії зоз акцентом на питаню национального самоопредзелєня Руснацох Сербії од 1918. року по нешка. Михайл Холошняй представел по тєраз найстарше одкритє друкованє виданє Александра Духновича *Молитвослов* публикованє у Сомборе. Председатель КПД ДОК - Коцур пречитал свой реферат под насловом „Медзисобна вяза медзи статусом руского языка и национальным самоопредзелєньом Руснацох у Войводини” и наглашел же тота вяза директна и же диялектизованя руского языка будзе по гєвту хвильку док и Україна нє припопозна Русиных як таких, прето же тото и таке диялектизованє представя чистє одраженє политики и политиканства а не лингвистичних датосцох. Бешедуючи о своїх искусствох народней посланіци, у уводней часци, гу присутним ше обрацєла и Олена Папуга.

Од 8 заключєньох Конференції видзелюєме штварте хторє ше дотика Руснацох у Сербії. У Сербії/Войводини Руснаци припознати як єдна зоз пейцох националносцох. У своїм 260-рочним живоце на тих просторох маю аж и образовну вертикалу на руским языку од предшколского образованя по високошколске. У рамиках того заключєня осудзєне и мишанє Українскей амбасади и часци рускей популации (однародзєней свідомосци) коло Союза Руснацох Українцох до нукашней политики Рєпублики Сербії. У рамиках 8. заключє-

ня глєда ше од Парламента Українє же би принесла Закон по хторим би Русини були припознати як нация або национална меншина, же би ше националносц Русин унесла на лістину националносцох, же би Україна випочитовала Европску повєлю о языкох националних меншинох и же би обезпечєла

Русином културну автономіу зоз правними гаранциями.

У Москви на Московским державним универзитету Ломоносов зоз рефератом „Тенденції розвою нормираня руского языка войволянских Руснацох” участвовав проф. др Михайло Фейса. Вон визначєл найзначнейши моменти кодификації языка войволянских Руснацох по нешка. Славистична филологийна явносц, медзи иншим, информована и же ше приводзи гу концу други правописни словнік руского языка после скоро штири децениї. На чолу експертского тима проф. др Михайло Фейса. Вон иншак и єдини Руснак у историй Руснацох хтори на рус-

ким языку мал реферат на найвєкшим славистичним центру у швецє. Попри нього, у своїх рефератах, од коло 300 учаснікох, Русиных/Руснацох споминали и С. Ондреєвич зоз Словацкей (0,4 % их єст у Словацкей) и С. С. Скорвид („Язык Русиных у онлайн комуникації”). Профєсор Фейса ше стретнул и зоз Вєчеславом Чарским, хтори концом прошлого року докторовал зоз русинистики на Ломоносовим универзитету, як и зоз Михайлом Дроновим, секретаром Клуба товаришох Карпатскей Руси.

У другєй часци Вєчєра отримана и Скупштина КПД ДОК - Коцур на хторєй конкретизована програма секцийох ДОК-а за 2009. рок. Видзелюєме теми за два тогорочни конкурси двох медзинародних манифєстацийох. За 4. Медзинародни фестивал гумора и сатири Куцурски клип / Коцурска чутка / Kuczorai csutka / Kucura Corncob '009 теми: 1. Цо будзе зоз нами?; 2. Шлєбодна тема, а за 13. Подобово-литєратурну колонию Єрато на Куцуром/Коцуром 2009 теми: 1. Манипуляция; 2. Шлєбодна тема.

Уж од дня Скупштини почина приявйованє за безплатни двомєшачни курс руского языка, хтори почнє по Вєлькей ноци. Курс будзе интерактивни и комбиновани зоз своєфайтову явну розправу у вязи зоз финалну верзию *Правописного словніка руского языка* главного редактора проф. др Михайла Фейси.

Олена Папуга

Еще один интересный проект ДОК-а, хтори тиж потримал Покраїнски секретарият за управу, предписаня и национални меншини на препоруку Национального совита русской национальной меншини и организоване вистави фотографийох зоз прешлости Руснацох по стредок 20. века. Плануе ше же би вистава була провадзена и зоз несаждодньовим каталогом, хтори будзе творец вибор найстарших фотографийох.

Дюра Папуга

Окремни курьозитет представля истчасови виробок рамикох за три нове публикации КПА ДОК и ВХ Прометей: *Тайновити места* Александра Деветака, *Ноц цемних манирох* Дарка Бурмуджи и *Функционоване конструкції Во у приповедкох Гавриїла Костельника* проф. др Михайла Фейса. Разпатрани и причини полрочног неопубликованя 2. тома *Русини/Руснаци/Ruthenians 1745-2005* и попри тим же исти еще на лоньским Октоберским сайме представени рукописно на штанду Министерства култури Републики Сербії.

ДОК ше припрема и за 10. ювильейни Конгрес Русинох/Руснацох/Лемкох у Руским Керестуре (з оглядом же вон обезпечел преклад книжки канад-

ского академика Пола Роберта Магочия на руски) и тогорочну фахово-едукативну екскурзию до Карпатского ареалу (з нациву Музею Ендия Воргола), о чим треба поинформовац и ширшу явност, а не лем членох ДОК-а.

Члени ДОК-а хвильково конципиую проекти за други тогорочни конкурс Покраїнского секретарията за управу, предписаня и национални меншини, пририхтую екипу за столни тенис же би перши раз наступели у тей дисциплини на турниру Яши Бакова, и за перши дзень Велькей ноци организую уж традицину виставу найкрасше офарбених писанкох.

Проф. др Михайло Фейса,
предс. УО Културно-просветно друштво
ДОК – Коцур

Проф. др. Михайло Фейса, о. Михаил Холошняй

Поволанка на конкурс Ерато над Коцуром/Куцуром '009

Организацийни одбор Подобово-литературней колонії Ерато над Коцуром/Куцуром поволуе шицких подобових и литературних креативцох зоз тих просторох же би вжали учасц на тогорочним конкурсу.

Теми: 1. Шлебодна тема; 2. Манипуляция.

На Конкурс посилац едну або два подобово роботи (шлебодней техніки), односно два литературни роботи (шлебодного жанра, на сербским, руским и, евентуално, з обезпечением прекладом, на мадярским языку). Роботи посилац под шифру на поштову адресу: Дом култури Коцур, Ошлебодзенья 9, 21466 - Коцур або на електронску адресу: fejsam@eunet.yu

Шицки подобово роботи буду творец колективну виставу. Плануе ше же би вистава була представена на *Ерату* '009. По вистави подобово

роботи буду врацени автором.

Вибрани литературни роботи буду читани на окремним литературним вечару и, ведно зоз фотографованима подобовима роботами, обявени у Часопису за културу *Ерато над Коцуром/Коцуром*, ч. 13. Литературни роботи ше не врацаю.

Конкурс отворени по 30. септембер '009.

Фахови жири вибере и, спрам можливосцох, наградзи найлепши роботи.

Контакт-телефони: (021) 727-590 (проф. др Михайло Фейса, главни редактор часописа за културу *Ерато над Коцуром/Коцуром*) и (021) 727-413 (Аранка Медеша, председателька Подружніци Дружтва за руски язык, литературу и културу зоз Коцура).

Организацийни одбор
Подобово-литературней колонії
Ерато над Коцуром/Коцуром

Еміль Сокач

До 50-роччя из дня рожденія

Еміла Сокача, котрый родився 25 апріля 1959 рока у Ужгороді, справедливо относят до диригентув-хормейстерув світового масштаба. Ушытокє його дотеперишньое творчество – неухержимый злет на верхи художественного Олімпа, котрый признавуть європські и світові искусствознателі и знамі професіоналы хористики.

Родина Сокачув добре знама у Подкарпатю. Її глава – Петро Сокач, цілый свуй живот посвятив розвитку хорового искусства. Вун шість рокув робив художественным руководителем и головным диригентом Закарпатського Народного Хора. За приміром отца, троє його синув стали музыкантами. А кидь ищи далше сягнути у исторію родовода Сокачув, то треба уповісти, ош дідо Еміла Сокача був священником и также цілый живот був звязаний из музыков церковным співом. Таким образом, увлеченіє музыков є давньов родиннов традиційов. Завто неухердивительно, ош пуд влиянієм отца старший сын Еміль ищи малым хлопцём увлекався музыков, співом. Вун був на репетиціях няня, знав ушыток його репертуар, а у середній и музыкальній школі співав у хорі. Поступивши у 1974 році у Ужгородське музыкальное училище, не лем дустав добру теоретичну подготовку, а и продолжав помагати няньови самостоятельно робити из хором.

Пуд час штудования у Киевській державній консерваторії (1978-1983), Еміль мав щастя усовершенствовати свою професіональну кваліфікацію у класі знамого диригента, извісного нашого земляка, професора Михаила Кречка, а вокально-хорову школу пройшов у студенчеському хорі пуд руководством народного артиста Укрийны, проф. П. Муравського.

Закончивши консерваторію и отслуживши пувдруга рока у войську (1983-1984), Еміль Сокач даякый час робив концертмейстером Закарпатського обєдиненія музыкальных ансамблюв, а из 1985 рока – преподавателем диригентського хорового отділа Ужгородського музыкального училища им. Д. Задора, де був и художественным руководителем студенчеського хора. Уже тогды вун демонстрував необычні навьки звукодобытия, самостоятельного музыкального мышления, совершенной техники диригования, муг домогтися вуд хористув высокої вокальної культуры, котров владів и сам. Е. Сокач знав проявити волю и упорство у достиженіи поставленої цілі. Його особность

излучала мощну енергію, емоціональность и чудодійственное вдохновение. Усі положительні черты не лем сохранилися у посліующій роботі, а и примножилися.

Та стіны училища выявилися тісними діла буйної творчеської фантазії и неухерджных юношеських порывув молодого диригента. Сесе непрерывное жаданя до гляданя чогось нового у хоровому ділі привело його до создания ныні добре знамого у Європі и у світі камерного хора „Кантус”.

А зачиналося ушытко так. У януарі 1975 рока молодой диригент, повный енергії и жаданя творити, обертається до таких же молодых ентузіастув из призывом: „Музыканты – до мене!”, поставивши собі ціль – збиратися на музыкальні вечоры діла собственного удовольствия. А ищи через рук Еміль Сокач выступив из пропозиційов організовати невеликий хоровый

коллектив и співати вто, што у Ужгороді ищи не чули. Так, у 1986 році при Домі учителя зачав свою роботу аматорський ансамбль старовинної музики. Його первый сценічний виход на День учителя був ознаменованный исполненієм творув італіанського, французського и англійського ренессанса. Тото був офіціальний день рожденія „Кантуса”. Так, увидівши ентузіазм диригента, убідившися у його способностях, хористы не лем прийшли ид ньому, а и пуйшли за ним. Зачали из репертуара старовинної музики, а затым дойшли до сочасної, вуд пісень німецького композитора XVI сторочья Ганца Лео Галера и яркого представителя эпохи Возрождения Орланда де Лассо – до хоралув Баха и афро-американського спірічуелса, хоровых творув Ю. Леонтовича, С. Мартона, И. Шамо. Б. Лятошинського, И. Стравинського и др.

Ищи студентом консерваторії, Еміль Сокач внимательно слідив за музыкальным житям Европы, світа. Создати коллектив, котрый достойно представляв бы хоровое искусство края у Європі и за її гатарами, вывести його на світову арену, стало завітнов мечтов Еміла Сокача.

И коли у 1990 році йому случайно попадавуть у руки условия проведения у Дебрецені конкурса сочасної музики XX сторочья – межинародного конкурса аматорських камерных хорув имени Бейлы Бартока из обявзательным исполненієм произведений мадярських композиторов М. Могой, Ф. Форкоша и других – вун рішає прийняти у ньому

участіє. Сесе было первое загатарное выступленіє, на котрому його „Кантус” стає лавреатом.

Окрылений успіхом на сьому дуже сложному дебrecенському фестивалі світового уровня, молодой диригент через рук їде на не менее ответственний конкурс у Італії, вудки вертаться єдным из побідителюв. Таким образом, у творческих баталіях хоровый колектив „Кантус” перерус рамки аматорського и 22 декабря 1992 рока на його базі создаєся первый на Закарпатті професіональний хоровый колектив академічеського направлення. Таким образом, самостоятельно, путём колоссальных усилий и высокого исполнительського майтерства у 1990 році Емілу Сокачу удалося из „Кантусом” пробити окно у Европу, а пусля выступленія у Італії – окно у світ.

На теперишній час „Кантус” – се монолітний мобільний колектив єднотумцюв, котрых соединяє „свята до музыки любовь”, котрі ради сього готові пожертвувати не лем свободным часом, а и матеріальными сложностями. Вун давно перерус гатары периферійности, удивляє исключительнов милословчнов гармонійнов звучанія, тонким музыкальным вкусом, чистотов интонації, смысловым углубленієм у содержаніє исполняемого твора.

Дійствующий репертуар „Кантуса”, предлагаємый руководителём, разнообразный и разножанровый, способный обезпечити художественный спрос разнообразных слоюв населенія. Се и стародавня музыка, и сочасна ультрамодерна музыка, и загатарна, и отцюзняна хорова класика. „Кантус” из успіхом исполняє творы подкарпатських композиторув Д. Задора, С. Мартона, Н. Попенка.

Історія созданого юбіляром „Кантуса” – велика часть нашої духовности, котру не описати у короткуй статі. „Кантус” є лавреатом областной премії им. Д. Задора, многих всеукраинських и межинародных конкурсув, прославив Подкарпатья на престижных співочих аренах планеты. И сесе, дякувучи тому, ош Еміл Сокач владіє неоціненным даром требовательного, настойчивого педанта, котрый може убідити каждого співака у правильности пути, по котрому має ити колектив. Воля и жадаєня диригента мусять стати убіжденієм колектива. Сесе – єдиний путь до колективного успіха. И у сьому нелегкому процесі – на первому плані – высокий професіоналізм, богата духовность. Еміл Сокач убіжденый, ош лем музыка способна спасти людей вуд равнодушія, ксенофобії и других вад.

Вуддавучи „Кантусу” ушытку богату творчеську енергію, юбілант не перестає робити педагогом, и за сесе йому особенна дяка.

Зачинавучи вуд новембра 2006 рока, Е. Сокач робить преподавателём диригентсько-хоровых дисциплин ужгородського факультета Київської Національної Універзیتی Культуры и Искусства. Веде хор-класс на Ужгородському факультеті німецької музыкальной академії им. С. Прокофьева.

Як високообразованный и талантливый диригент, Еміл Сокач чітко знає, чоґо хоче на заманчивуй царині музыки. Знає, як того достигнути. Йому покоряєся вершина за вершинов. Желаєме йому далших успіхув и муцного здоровля.

Василь Габорець

Переклала **др. М. Лявинец**
(Скурчено)

Письмо из Словакии дітей о. Андрія Біцко

Днишным греко-католическым вірникам у Мукачові, котрі дня 26-го януара 2009 отмічали 60-ту годовщину насильственного узятя органами НКВД Успенського собора у Мукачові

Слава Иисусу Христу;

Дорогі братя и сестры у Христі Исусі!

При сьому случаю дозвольтє перед ушыткым зацітовати єден отрывок из собственноручного свідоцтва нашого покойного отця, написанного ным, кідь ищи слабнучое відія то му могло позволить:

„Ліквідація греко-католическї церкви у Мукачові зачалася 25-го януара 1949 рока, коли пузно уночи єдна група НКВД-істов арестовала настоятеля Успенського собора о. Евмінія Дулішковича, а друга перед самов пувночов ся brutally ворвала до моей парохіальной квартиры, обы арестовати и мене. Сесе наслідовало по тому, коли парох о. Дулішкович, як и я лично, отверглисьме

подписати наш переход до Руської Православной церкви на тум основанії, што сьме присягали вірность Намісникови Христа у Римі. Того дня 25-го януара я був послідный священник, котрый мав у себе ключі од храма. Послі вечурньої Службы єм оддав ключі церкувникови Михайлови Оросові. Спішив єм домів, бо мав єм запаліня лёгких. Кідь єм такой тот вечур лем налеґко одітый у туй страшнуй зимі, накормив нашу корову у дворі (бо трьом дрібным дітьом треба было вудкісь и молоко), замітив єм у подворотні группу мужчин, котрі гибы ся на штось ладили. Порозумів єм, што прийшли за мнов. Не вертаючися из машталні назад у квартиру, пушов єм, куды очи видять, и де мене могли на якийсь час притулити добрі вірники... Так мене

агенты НКВД не нашли дома и, как многие из вас знают, не могли их найти и дальших долгих десять суток, доки им ся скрывав од них... На другой день агенты НКВД вымгали уедно из представителями Руської Православної церкви ключі од церькувника Ороса, котрый їм не хотів їх выдати. Зато го так жестоко избиили, што на наслідки того за пару днів умер, бо одбили му почки...”

Многі из вас, дорогі братя и сестры, знаєте, што советской машинерії насилія не удалося повностю ліквідовати нашу греко-католичеську церьков. Она дійствала и у катакомбах. Силу туй церькві придавали молитвы вірников, котрі остали ей вірні. Наш нянько, о. Андрій Біцко, перестав скрыватися, коли уже на дворі у Советському Союзі была так звана „хрущовська оттепель”. То быв рук 1959. Одтогда наш отець робив на роботничьких містах, напоследь як обойщик на Мукачовському мебельному комбінаті, вудки и пішов у пенсію. Но од свого призванія душпаствыря не одступив ни на минуту и таким ся чув аж до своі смерти у році 1993, коли вун и наша мамка уже были из нами у Словакії... Перед тым многі из вас го напоследь віділи на Службі Божуй дня 7-го януара 1993 у Успенському соборі Мукачова...

Як многі из вас добре знавуть, и у часы „хрущовської оттепелі” органы, тогда уже не НКВД, а КГБ, не переставали слідковати за тайною греко-католичеською церьковлю. Ся церьков не мала храмы, но сідло своє мала у душах своїх вірников (ни наш нянько, ни нхто из нас у ті часы сьме не вступили до Успенського храму, котрый быв у чужих руках). Так прийшов рок 1968, рок советської інтервенції у діла сусідньої Чехословакії. У маю 1968 рока начальник Ужгородського областного КГБ полковник Жабченко написав рапорт № 15 прямо первому секретарьови компартії у Києві, Дмиторови Шелестови (узято из Державного Архіва Громадських Організацій України у Києві), из котрого цїтуєме:

Бывший уніятський священник Андрій Біцко, котрый має 57 років, а дниська робить як майстер-обойщик на Мукачовському мебельному комбінаті, повів:

„Політика нової влады у Чехословакії ся правильно формує, тому што там люди хочуть

исправдішню демокрацію. Возміть хотя бы такий примір. У Советському Союзі запрещено, абы звонили церьковні звоны, тому што звоніня бы нарушило спокуй и отдых трудящих. Одновременно надзвуків воєнні самольоты роблять булшний шум як ушиткі церьковні звоны уедно, а зато жителі Мукачова ся на тот шум жаловали. Но сесі польоты не перестали и продолжавуться и далше. Так яка у сьому логіка?”

И потом у другому случаю:

„Народ Чехословакії досяг таку точку, коли церьков може дійствовати и розвиватися свободно, не так, як у Советському Союзі. Політичеські события у Чехословакії будуть розвиватися так, як ся они розвивали подчас Хрущова у нас, коли быв розоблаченный Сталін. Ушитких людей, котрых переслідовав Сталін, Хрущов выпустил на свободу. Дубчек робить то самое из людьми, котрых переслідовав Новотный”.

Сим цитатом из рапорта КГБ хочеме мы, діти о. Андрія Біцко, ілюстровати вам, братя и сестры у Мукачові, што нашому нянькови усе лежала на серцю свобода, перед ушитким, нашої греко-католичеської церькви, котра ся мала проявити у свободнуй проповіді Євангелія Иисуса Христа и через то, што церьковні звоны можуть звати людей до Божих храмів (гурше є, правда, кідь ся звоны межи собов вадять, як то видиме и у нашому родному Мукачові). А што наш усопший у Богу нянько, слуга Божий Андрій, быв и у ділах світських намного мудріший, як многі дниські політики, свідчить и смысл другой половины цїтаты из рапорта КГБ: Хрущов, котрый розпустив сталінські лагерьа, не быв склонений до греко-католикув, но ліпший примір як его дійствія против Сталіна не муг быти найдений, кідь треба было аргументовати у пользу Дубчека, котрый обновиw свободу діла греко-католичеської церькви у Чехословакії уже у тому році 1968. Сеся мудрость нашого отця и у тому році 1989 сопровождала делегацію нашої греко-католичеської церькви, котра вела переговоры у Москві из адміністраційов Михаила Горбачова.

*Из християнським привітом:
Иван, Марія, Ольга Біцкові*

Честовані читателі!

Просиме Вас подпоровати **Общество Русинської Культуры 1% податка личного дохода.**

Вашу фінансову подпору просиме перевести на рахунок:

OTP Bank Rt.: 11784009-2000525

Adószám: 18180406-1-42.

Председа Ольга Сільцер-Ликович.

Руйнованя духовного фундамента Русинства

Часть I.

„Мы вас только освободили, а эта „Подкарпатская Русь” будет снова в составе Чехословакии”, - сисі слова говорили нашим родичам офіцеры „Червеної Армії” при приватных бесідах, кидь ся уквартировали у наші хыжі, авады при иншаких случайных стрічах. На конці другої Світової Войны иншакої выгодної альтернативы державности діла русинув и инших етнікумв Подкарпатя не было. Сися атмосфера надежды и красных слов довго не теребила наш русинсько-середньо-европейський дух, бо за пару тыжнюв послі так называємого освобождения настала Сталінська анексія нашої русинської землі под Карпатами. Анексію окупант офіційно „почестовав” українським словом „возєднаня”, и пуздніше офіційна Украина и її національно ненасытні сыны разнородного націоналістичного и антисемітського одтінка ид тому слову брехні змітовали епитет исторической брехні „Знову возєднаня !” У тоты часы мы, русины, и не гадалисьме, ош за кулісов сьої исторической брехні скриваєся нищення ушыткого, што є русинське, и слідство трагедії, котра засягла нашу землю, народ и нашу культуру, не могли сьме предвідіти, бо сякого у Середній Европі и її довгої и богатої исторії до тых часув не было. Товды думалисьме ош жерелом сього насильства и брехні є исключительно лем „Коминформа” и Й.В. Сталін из свойов большевистських свитов. Мусила прийти ера Горбачова и розвал Союза, обысьме порозуміли, ош ко є дійствительным окупантом и колонізатором, а у тот самый час и палачом (гоугером) русинського народа, и на жаль є то Украина из її уярмованою, ведучою у тупик хаотично-шовіністичнов політиков. Бо „возєднані” за дуже куртый час, киевські „властители” зачали нищити фундамент образования русинув, то-єсть русинські школы, а особенно русинські гимназії и учительські семинарії, у котрых українофільство не могло ся загноздити. Обы процес ліквідації русинських гимназій був майскоршим, треба было еліміновати русинську інтелектуальну еліту, котра мала університетське образования из часув Первої Світової войны. По Первой Світової войні до рока 1945. совітський большевистський режим и його українські прислужники розділили подкарпатську русинську, як и мадярську інтелігенцію на дві категорії. Окупаційні большевистські уряды, обы посяти страх и на його фундаменті панувати, арестовали часть педагогів и депортовали до ГУЛАГув. Другых, котрі были популярні у Карпаторусинському обществі, агітовали, застрашували и вербовали за колаборантів на разні посты и мимо школства, а кидь то так из ними не вышло, як то політичні уряды планували, їх ліквідовали из первов категорійов. Автоматично образовалася и

третья група інтелектуалів, котрі скоро розпознали, ош „зноввозєднаня” є негоразна брехня, и брутальне „возєднаня” є трагедійов нашої отцюзніны на довгі часы. Сисі „пробужені” емігровали до близьких нам держав - Мадярщини и Чехословакиї, а „мудріші” дале на запад, айбо сися мудрость была выплодом трагедії, котра постигла нашу отцюзніну.

Директор мадярської гимназії у Мукачові був у русинських інтелектуальних кругах дуже популярный за його гуманность и доброе отношения ид русинству, и мав дуже добрі отношения и из педагогами єврейської гимназії. Обы спувроботу мадярської гимназії из русинських гимназійов як найскорше перетяти, за пару днів по „освобожденю”, НКВД арестовало директора мадярської гимназії и депортовало у Сибір межи первыми жертвами, и вун скоро умер у ГУЛАГу на тифус. Як розказовав очевидный свідок, директор мадярської гимназії у високуй горячці уночи ишов на деревляні гарадичі, котрі узники обрубали и из них топили, бо часто не было чим, и голодні мерзли у студеньких бараках. Директор поховзся, упав долу гарадичами, пак ослабнувши вуд тяжкого перелома, умер од тифуса. По його арешті послідовала ліквідація мадярської гимназії, ученики „попхались” у инші школы, ко де муг, а из старших рочникув многі утікли за гатар, бо їх брали на силу не лем у Червену Армію, айбо и у шахты Донбаса, де была застаріла технологія и было много жертв. Якраз сперед тым, як Червена Армія зайняла Мукачово, директор Мукачовської мадярської гимназії навщивив директора русинської гимназії, обы ся порадив, ош ци має гимназія евакуюватися и из сімйов одойти у Мадярщину. Директор русинської гимназії наивно му порадив, обы тот не утікав, бо не має зашто, тай переговорив го опстатися из сімйов сякими словами: „Бейла, опстанься туй, ты не маєш зашто утікати, тебе туй каждый уважає, ищи и жидам помагавись, каждый туй лем доброе за тебе повість”. Коли го арестовало НКВД, його жона и дві дочки понесли вуд директора русинської гимназії діла нього костюм, сорочку и топанки, обы, кидь їх отець и супруг ся верне из ГУЛАГа, мав бы ся у што убраться. На жаль, сесі вещи пак ся загнали до Мадярщини, а вун опстав у чужуй землі навечно. Його сімьї, жоні и двом дочкам удалося одийти у Мадярщину цінов унижений. То была єдна из многих трагедій, котрі сталися на нашуй отцюзніні под Карпатами за часув „свободы”, принесеної большевиками и насильного „возєднаня” из Україниов.

Йожеф Попович

Продолженіє у слідуємому номері.

АПРІЛЬ

Любка Сегеди-Фалці

Анна Галчакова

Любомир Медєши

Теодор Ромжа

1.04.1858 - Родився у Шарішському Ястрабію **Михал Бескид** – греко-католицький священник, публіцист, етнограф і культурно-освітній діятель. Бойовав за приєднання Подкарпатської Русі до ЧСР. Умер у Кошицях 30.11.1932.

3.04.1867 - Начав виходити перший русинський педагогічний журнал „Учитель”, під редакцією **Анрія Репая**.

4.04.1906 - Родився у мадярському селі Вісло **Др. Николай Бобак** - педагог, церковний діятель, перший директор Греко-католицької руської гімназії у Пряшіві (1936-1944). Умер 18.12.1986 у Пряшіві.

6.04.1953 - Родився у Пряшіві **Александр Зозуляк** – шеф-редактор журналів Народних Новин і Русина (1991-2007), теперішній заступник Голови Словенської Асоціації Русинських Організацій Словенська (SAPO), активний культурно-освітній діятель Русинів на Словенську, секретарь Світової Ради Русинів.

7.04.1989 - Русини Польщі зареєстрували „**Стоваришення Лемків**”.

8.04.1779 - Умер **Алексій Ілкович** - каноник, єден із представителів неолатиністики. Написав знамениті панегірики на ім'я русинського народу імператору Йосифу II. Рахується одним із найкращих поетів, писавших на неолатинському мові.

9.04.1907 - Родився у Буковцях **Іван Шлепецький** - історик літератури, громадсько-культурний діятель, автор рукопису „Старинные народные песни Пряшевского края и публикации”, „Вибрані твори А. Павловича (1955)”. Умер 9.10.1976 у Празі.

10.04.1793 - Родився **Йосиф Гаганец** - церковний діятель, просвітител. Закінчив академію у Великому Варадіні (1811 - 1812), де вивчав філософію і духовну семінарію у Трнаві (1812 - 1816). З 1843 р. - єпископ Пряшевської греко-католицької єпархії. Приймав участь у роботі „Літературного заведення Пряшевського”, ініціював заснування Общества Св. Іоанна Хрестителя (1863).

10.04.1888 - Родився **Євгеній Перфецький** - історик-славіст. Вивчав матеріали по історії Подкарпатської Русі у архівах Мукачова, Ужгорода, Красного Брода і Будапешта. Межі його роботами: „Обзор угро-русской историографии”, „Іоаннікій Базилевич та його Brevis notitia”. Вивчав конфесійні розбіжності на Подкарпаття у період реформації і контрреформації. Його робота по соціально-економічній історії краю і донині є дуже важливою.

10.04.1922 - Родився у Руському Керестурі **Стефан Чекан** - казкар.

10.04.1932 - Родилася **Любка Сегеди-Фалці** - учителька, поетеса. З 18 років ішла у Овчарохи, почала писати поезію. Перша її збірка пісень „Подоба з далека” вийшла у році 1975, а друга збірка пісень „Класки” була надрукована у році 1999. За цю збірку у році 2006 їй надали премію Александра Духновича (тітул лауреата і премію отримала у Кричиці на IV. Бієнале Русинської/ Лемківської культури). До цього має видано близько 250 пісень у різних часописах, новинах, календарях і антологіях. Була єдною із заснователів і першою головою товариства „Руснак”. Три роки була членом Ради Світового Конгресу Русинів, також є членом Світової Академії русинської культури.

11.04.1929 - Родилася у Межилаборцях **Анна Галчакова** - зната народна поетеса і письменка.

12.04.1949 - **Любомир Медєши** - етнолог, поет, громадський діяч. Робив у Воєводинському музею у Руському Керестурі. З року 1979 вів активну

АПРІЛЬ

культурну діяльність межи русинами Воєводини, був председов Фестивалю „Червена Ружа”. Из рока 1987 стає директором новинки „Руське Слово”. Быв председов Дружства за русинський язык и літературу, председов „Рускей Матки” и єдним из зачинателюв Світового Конгреса Русинув. Є єдним из ініціаторув споєня Русинського дружства Северной Америки и Саскачеванського дружства русинської культури. Из рока 1992 жиє у Канаді, де продовжає активну діяльність межи канадянами русинського походження. Має ряд научных творув, котрі опубліковані на шістьох языках. Быв єдним из консультантув енциклопедії русинської культури и енциклопедії народув, котрі живуть у Канаді. Сотрудничав из рядом информативных медій на русинському языку. Написав дакулко театралных сцен, и приріхтовав дїтські театралні выставки. У Канаді видані єго книжки про русинську культуру, историчні приповідки дїля дїтей, поезія, и очерки на выселенські темы.

14.04.1911 - Родився **Теодор Ромжа** - єпископ, Мукачевської греко-католическої єпархії, великомученик. Умер 1 новембра 1947 рока, отравлен сотрудниками совітського КГБ у Мукачовській городській болниці. Єпископа убили за отказ перейти у православіє.

14.04.1925 - Родилася **Елизавета Бедзир-Кремницька** - художниця. Закончила Ужгородське училище декоративно-прикладного искусства. Єдна из представителей подкарпатського авангарда 60-х рокув. У її творчості - яркі многофігурні композиції, оригінальні портрети. Нигда не ишла на компроміс из “искусством соціалістического реалізма”.

15.04.1892 - Умер **Александр Гомичко** - юрист, краєвед, публіцист, член “Литературного заведения Пряшевского”, печатався на боках “Церковной газеты”, “Месяцесловах”, у новинці “Карпат” напечатав цикл статей “об угро-русской народной жизни” (1885).

16.04.1941 - Родився **Димитрій Поп** - знамый славіст, єден из составитлюв українсько-русин-ського словаря, успішно робить над совершенствованієм русинського літературного языка, автор многих книг, составляє учебники для русинських школ, принимає активное участіє у научных конференціях в Будапешті. У 2007 році вийшов єго „Словарь русинсько-українсько-руський и русско-українсько-русинський”.

18.04.1923 - Родився **Иван Лявинец** - пражський греко-католический єпископ, Екзарх греко-католическої церкви у Чехії. По порученію єпископов П.Гойдича и В.Гопка возглавляв греко-католическу церков ЧСР в ілегальности, за што сидів у темниці. Талантливый поет, писатель /псевдонім Иван Горянин/. Основатель и редактор журналов „Благо-вісник”, ”Зоря”, „Єдиним серцем”.

20.04.1690 - Быв высвяченый на Мукачовського єпископа грек **Йосиф де Камеліс**. Первым почав печатати книги на русинському языкови /”Катехизм”, „Азбука”/.

21.04.1904 - Родився єпископ **Василь Гопко** - русинський патріот, хранитель старославянського церковного обряду. Умер 23.07.1976 у Пряшові. Провозглашений Блаженным у 2003.

22.04.1802 - Родився у с. Тибава **Юрій Венелін (Гуца)** - знамый славіст, фолклорист, историк, філолог и сосполный діятель. Занимався исторієв Болгарії и Подкарпатя.

23.04.1952 - Родився у Видрани **Владимір Противняк** - культурно-сосополный діятель, председа Русинської Оброды на Словеньску. Сполузакладатель

Елизавета
Бедзир-Кремницька

Димитрій Поп

Иван Лявинец

Василь Гопко

АПРІЛЬ

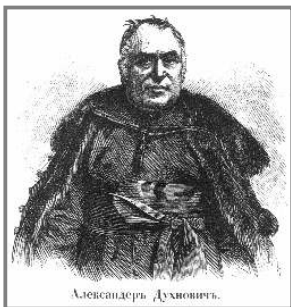

Венелін Гуца

сочасного музею Е. Варгола в Меджілаборцях. Жыє у Видрани.

24.04.1646 - Была подписана УНІЯ у Ужгородському замку. Тым кіпом русины стали греко-католиками.

24.04.1803 - Родився у Тополі **Александр Духнович** - геніальний будитель русинов, педагог, мыслитель, историк, драматург, публіцист. Автор гимна „Подкарпатськіє русины”. У 1851 році у Будапешті видані його „Литургический катехизис” и знаменитый „Хліб души”. Закладатель первой русинської культурної організації - Літературное заведение Пряшовське (1850), Общества св. Иоанна Хрестителя у Пряшові (1862), автор звернення Вручаніє (Я Русин был...), первого букваря и многих вызначних літературних документув. Умер 30.3.1865 рока у Пряшові, де є похоронений у крипті Кафедрального собора св. Иоанна Хрестителя.

Александр Духнович

25.04.1940 - Родилася **Анастасія Даліда** - поетеса. Сохранила у собі велику любов до рудної Верховини, народных традицій. Школу выходила у Мукачові. Русинська поетеса-самородок. Її стихи дуже сердечні, повні любови и гражданської тревоги за судьбу Отчої землі. У році 2001 видала зберьку „Дзвони Карпатського краю”. Її стихи печаталися у новинці „Християнська родина” (Ужгород), „Русинський світ” (Будапешт), у русинському „Календарі-Альмасі” (Будапешт).

26.04.1935 - Родився у Рускім Керестурі **Яким Сивич** - компози-тор, педагог, культурный діятель бачванських русна-кув.

28.04.1928 - Родився у Подгорянах (Мукачово, Подкарпатя) **Антон Шеп** - еден из знамых художников. Вун вырус у греко-католичеськуй родині. Єден из його братув став монахом, у 1940 р. был игуменом Малобережнянского монастыря. А.Шепа закончив Лембергський Художественный Институт, факультет монументального живописа. Из 1954 до 1961 р.был преподавателем Ужгородського училища декоративно-прикладного искусства. Из 60-х рокув робив у Києві, де не переставав писати рудное Подкарпатя („Народное гуляня” 1968р., „Щедрый вечер, добрый вечер” 1970 р., „Церков у селі Опорецъ” 1973 р., „Великдень” 2001 р. и др.). У послідні роки вернувся у рудні Подгоряны, де продовжає писати свої шедевры.

Анастасія Даліда

Смутні вісті

22 марта трагічно оборвалося життя Шандора Варро, депутата Чепельського РМС. Не стало чоловіка, котрого ушыткі знали, як глибоко порядочного, обязательного, жизнерадостного. Де бе не був Шандор, из ким бы не говорил, от общения из ним усе обставалося приятное чувство. Родився Шандор Варро 1 мая 1939 рока, не дожив пару тыжнюв до 70-рочного юбілея. Был прекрасным спеціалістом по електриці. Його любили и уважали на роботі, у родині, любили цімборы. Вун был замістителем председателя

РМС Чепела уже третій раз. И як усі знаєме – душов русинської общины. Усе старався ушытко изробити так, обы люди добре себе чувствовали, старався ушытким помочи, чим муг. На поминальной службі, котра отбылася 17 апріля у греко-католичеськуй церкви у Чепелі много добрых слов было сказано про сього скромного чоловіка парохом о. Габорм Проданом, председателями Русинського, Польського, Румунського Меншинowych Самоуправлений. Каждый, кто його знав, запам'ятав його добру улыбку.

Вічная Йому Пам'ять! Блаженный Покой!

Редакція

Редакція „Русинського Світа” виражає искренне соболезнованіє Валерії Мориляк и Шандору Боро по поводу смерти їх отця.

Міклош Попп

Воистину Воскрес!.....стр. 2

Ольга Сільцер-Ликович

Про Великодні приготування.....стр. 2

Награждение художника Ивана Манайло..... стр. 4

Др. Степан Лявинец

Опыт и проблемы национального самоопределения русинув..... стр. 5

Проф. др Михайло Фейса

Од мединародного по домашне и мединародне..... стр. 10

Поволанка на конкурс Ерато над Коцуром/Куцуром `009..... стр. 11

Василь Габорець

Емил Сокач..... стр. 12

Иван, Мария, Ольга Бицко

Письмо из Словакии детей о. Андрия Бицко..... стр. 13

Йозеф Попович

Руйнования духовного фундамента Русинства..... стр. 15

Памятні дати.....стр. 16

Смутні вісті..... стр. 18

Kiadja

az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat
Felelős kiadó: Manajló András

A szerkesztőbizottság tagjai:

Dr. Ljavinyec Sztjepán - felelős szerkesztő;

Dr. Lyavinecz Marianna - szerkesztő;

Morilyák Valéria, Szilcer-Likovics Olga, Dr. Szabó János,
Szónoczky János Mihály, Csehily László;

Szkiba Irén - szerkesztőségi titkár;

A szerkesztőség címe:

1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b.

Tel.: (06-1) 468-2636

Fax: (06-1) 220-8005

E-mail: ruszinok@freemail.hu

lavinec@freemail.hu

http:// www.ruszinvilag.hu

Nyomdai munkálatok: Atlantisz Reklám- és Nyomdaipari Kft.

Выдає:

Всержавное Русинське Меншинове Самоуправление
Отвѣтственный выдаватель: Андрий Манайло

Члены редакции:

Др. Степан Лявинец - отвѣтственный редактор;

Др. Марианна Лявинец - редактор;

Валерия Морильяк, Др. Янош Сабов, Ольга Сильцер-Ликович,
Янош Мигаль Соноцки, Ласло Чегиль;

Ирина Скиба - секретарка;

Адрес редакции:

1147 Будапешт, улица Дярма 85/б.

Тел.: (06-1) 468-2636

Факс: (06-1) 220-8005

E-mail: ruszinok@freemail.hu

lavinec@freemail.hu

http:// www.ruszinvilag.hu

При передрукови посилається на "Русинський Світ"

ISSN: 1785-1149

Появлення новинки пудпоровали: Фондація Национальных та Етнічних Меншин Мађарицини,

Всержавное Общество Русинської Интелігенції имени Антонія Годинки,

Фондація "За Русинув" и Общество Русинської Культуры.

A lap a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány,

Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Közhasznú Egyesület,

"Ruszinokért" Alapítvány és Ruszin Kulturális Egyesület

támogatásával jelenik meg 1000 példányban.

Egy példány eladási ára: 600 Ft.